

DIMÉNY LÓRÁNT

A tejesember

■ Nagy, húsos leveleket növesztett a bürök, rögtön az első napokban, amint a hosszú tél után elcsendesedett a jégzajlás, és a Homoród tavaszi tajtékzása a dombok alatt elkanyarodott a tenger felé. Szokatlanul eresek voltak a levelek, mintha nem ugyanaz a sziklás mészkő húzódott volna meg mindenütt, rögtön a tenyérsíni talaj alatt, a völgy mindkét oldalán, mert középen a patak volt, és mellette az út. Mintha túlságosan is élni akart volna minden, az Istennel együtt vagy nélküle, de egyre terebélyesedő testben, dagadón.

Az úton pedig Mózes haladt. Kezében volt az alumínium kanna, fülére nagy, sárgaréz kulcs akasztva. Amikor a bal lábával lépett, a kulcs a kanna falához koccant. Utána a jobb lábával lépett. A kulcs ilyenkor a zsíros kanna falához lapult. Így ment ez. Azután is, hogy bezárták a tejbegyűjtőt.

Mintha beindult volna valami azon a tavaszon. Mintha az Úristennek eszébe jutott volna egy pillanatban, hogy ide is teremtett valakit, néhány mogorva lelket, akik azóta így vagy úgy, de mindig itt kószálnak a völgyek között, mint egy soha ki nem alvó visszhang. Bizony, igen furcsamód szökkentek szárba a mező virágai, sűrűtől, színesen.

Az ember az úton haladt. Szürke posztónadrágján legyek pihentek. Alszegre tartott. Lentről jött felfelé, szembement a csendesen mozduló vízzel, a megrakott szekerekkel, amelyekről lelogott a rongy, a szőnyeg, a pereputty, üvöltve rohant mellette a népség, kutya, macska, sívító gyermek. Mentek, menekültek.

Mózes, az ember, megbiccentette bundasapkáját, és hangosan köszönt mindenkinek. Tudta, hogy miért mennek, menekülnek, és azt is tudta, hogy ő miért nem megy arra, amerre ők mind, a menekülők. Amikor egyedül maradt az úton, az útra kinyúló labodaleveleket nézte. Olyanok voltak, mint nyáron, aratás idején. Valami miatt siettek, nem volt vesztegetni való idő, nem lehetett várni.

Alszegem más volt a bürök szaga. Itt bakmacska szaga volt, és édes tejé. Felszegem más volt. Oda nem ment Mózes mostanság, amióta volt az a bizonyos eset a pásztorral. Azóta nem járt ott. El is felejtette a felszegi bürök szagát. Csak arra emlékezett, hogy más. Innen távolról, mielőtt a palló felé kanyarodott volna, elnézte a felszegi legelőt, és az jutott eszébe, hogy az bizony egyszer közös volt az alszegivel. De az nagyon régen lehetett, azt neki is csak mesélték.

Katonanépség vagyunk mink, mondogatták a férfiak kuglizás közben, de békeidőben mivégre vagyunk is? Az egy, igaz Isten teremtett nekünk földeket, azokra a gyomok között búzáat száljával, hogy kenyerünk legyen, illatos legelőkre békésen kérődző teheneket, hogy legyen, mibe aprítsuk a kenyeret. De az alszegi rétek gethesek és satnyák, a felszegiek pedig zsírosak, naposak, ahol nyolc vékával több a pityóka, mivégre legyünk mi egyek, s a lustaságról még nem is beszéltünk. Így beszéltek a felszegi férfiak, az alszegiek mégolyanabbul.

Mózes a palló alatt megmosdott a Homoród tavaszi vizében. Mintha tej íze lenne, mintha életet adó savó csorogna a tojásalakú mészkövek között. Megborzongott. A kabát ujjába törölte az arcát. Szinte hallani lehetett, ahogy a közeli lápos földeken surrogva törnek fel a szűrős nád vadhajtsái az őszi búza áttetsző szálai között.

Minden kapuban vesszőseprű állt. Elmentek hát. Nem értették meg, hogy miért kell maradni. Némelyek nyitva hagyták maguk mögött az ablakokat, az udvaron kacat szerteszt. Jövevény, rendetlen népség, a hegyen túlról. Ahogy jöttek, úgy mentek is. A kocsmá ablakai is nyitva fityegtek, már amelyik még épen maradt a nagy síetségben. A csapon két köteg száraz levendulát zörgetett a szél. Molyok ellen volt az elhelyezve, valamelyik szekrényben.

Ilyen csend nem volt soha errefelé. Csak a szél és ez a tejszag mindenfelé. A repedésekben pedig megjelent valami apró sárga virág, mintha már hónapok óta dohosodna itt az enyészet, az ablakkereteken pedig a moha, de abból a nagy, bársonyos, virágzó fajtából való. Az udvarokat, ahol valaha tyúkok kapartak nedves giliszták után, most derékig erő, erős lucernaszálak borították, és arra oly ritka árvalányhaj mezők. Már a vasalt sarkú csizma sem kopogott a köveken. Az apró kavicságyból aprószárú boglárkák nőttek, kis, tündőszínű virágaik a szélben hajladoztak.

Az ember megállt a kapuban, és letette az alumíniumkannát a gránitküszöbre. A koppanásra kilépett az asszony a nyárikonyhából. Arcán csend, döbrent nyugalom és alázatos pír. Délután volt, tavasszal, mielőtt az első golyák visszatértek volna. Olyanszerű csend, mint amikor készülődik valami.

Szoríts magadhoz, mondta bánatosan Ráchel, az asszony. Ha már ketten maradunk, mink és a gyermekek, hát szoríts magadhoz, nehogy éjnek idején gondolkodni kezdjek, és elinduljak arra, amerre mindenki ment. Nekünk itt kell maradnunk, ugye? Erre fogta a véres kenderkötél végét, levágta róla a fityegő báránypatákat, a deréka köré kötötte, és az ember kezébe nyomta a végét. Ahová te mész, oda megyek én is, a te néped az én népem is.

Mózes a levegőbe szimatolt. A tejnek egyre áthatóbb szaga, a menekülésé. Az asszony a fejét csóválta, nincs itt semmi, te, Mózes, te. A tehént rég levágtad, s az volt az utolsó errefelé, hát mitől lenne itt tejszag. Hadd azt a tejet, hadd azt a szövetkezetet, te, nem tudtál te soha senkivel együtt lenni, még velem se, elmúltak azok az idők is, elmúlt minden, Mózes, fogjuk a kicsi kecskét, vegyük a gyermekeket, és menjünk mi is.

Az ember beleszagolt a kannába, felment a padlásra, benézett a faládba, ahol valamikor az ordát és a savót tartotta. Most barnult rozmaring és vagdalt rezedalevelek száradtak az aljában, egy újságra szórva. A kollektív értesítője. Mózes félretolta a füveket. A sárguló lapon nagy, szögletes betűkkel, egészen jól olvashatóan ezt a mondatot látta: *Minden férfi megöli, amit szeret.* Az alatt pedig kisebb, de két, szépen tördelt oszlopban egy igevers volt, ugyanaz, amely a legrettentőbbnek tűnt neki a templom falai között, még amikor eljárt ő is a templomba, hogy ha már nagyon akarja az Úristen, hát találkozzanak. Az igevers, amely egykor a legborzasztóbbnak, legszígeribbnek tűnt számára, most mint világos üzenet bomlott ki előtte:

„Ezek után történt, hogy Isten próbára tette Ábrahámot, és megszólította: Ábrahám! Ő pedig felelt: Itt vagyok. Isten ezt mondta: Fogd a fiadat, a te egyetlenedet, akit szeretsz, Izákot, és menj el Mórijjá földjére, és áldozd fel ott égőáldozatul az egyik hegyen, amelyet majd megmondok neked!”

Nézte pedig Mózes azt az újságlapot, sárga bajusza őszre fordult az utóbbi években, mióta megszűnt a szövetkezet, és munka nélkül maradt. Üres szeme végre valami valóságot látott, valamit, amivel bele tudott fogózni a jövőbe, amit talán maga az a messi Úristen gondolt ki számára.

Komorán ereszkedett alá Mózes a létrán, arcán árnyékok szaladgáltak. Ráchel a kapuban irtotta a vadszőlő hajtásait. Felemelkedett, megsimogatta az ember arcát, homlokát a mellére engedte, és átölelte a derekát. Így álltak mozdulatlanul a kicsi drótkapu előtt, az ember és az asszony, ketten, magányosan, mint mindig. Az ő nagy,

rideg várak, amit öles kőkerítés fogott közre, most nem volt kitől oltalmazzon. Magukra maradtak a völgyben, ők öten és az Isten.

Az ilyen nagy, pamutos csendben szokott elkezdődni valami. Ilyenkor szokott megszólalni az Úr. A kerítés kövei között, mint ostromló, áthajított kötelek, erős, vöröses indák kúsztak át. Az asszony bement a házba. Sára sírt fel, a leányka. Felvette, a mellére tette, és visszanézett az emberre, aki feldúlt szemekkel fürkészte az eget, mintha fogódzót, mintha irányt keresne, tétován, bizalmatlanul.

A két nagyobb gyermek az odorban játszott, felszólt hát nekik Mózes. Aztán elbotorkált a fásszín felé, és a kicsi fejszét a csizma szárába csúsztatta. Nézte, ahogy az asszony a kicsi leánykát szoptatja, és időnként felröffen, ha egy fuvallattal tejszagot érzett.

Kimegyünk a temetőbe, és kivágjuk a vadcserezsnye bokrokat. Ott nőnek azok a nagy lapulevelek, szárukban folyik az a sárga tej. Kiirtjuk az egészet, legyen tisztaság!

Elindult az ember, kezében a szürke bádoggannával, mellette az asszony, ölében a leánykával, előttük szaladgált a két szőke gyermek. A kaput már nem lehetett csukni, a vasalt könyök helyén a fához kis fehér jázmin zömök gumója tapadt. A szél távoli hangokat, a világ zajait hozta. Az alföldön, messze innen, ilyenkor már pirosodik az eper. Itt az északos zugokban, a hó közül ördögborda szálak bújnak elő. Mint minden évben, a tél után, a Homoród völgyében is.

